

ЗА НЯКОИ АСПЕКТИ НА ФИНАНСОВИЯ ОДИТ, СВЪРЗАНИ С ПРОТИВОДЕЙСТВИЕТО НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ПРЕСТЪПНОСТ

Д-р Дияна Банкова

Хоноруван преподавател

Специалност „Противодействие на престъпността и опазване на общественя ред”,
Катедра „Оперативно-издирвателна дейност”,
Академия на МВР

diyanabankova@gmail.com

Ключови думи:	Резюме
<p>Модерен одит Финансови престъпления Съдебно счетоводство Криминален одит Качество на одита Законодателни реформи</p>	<p>Статията е предназначена да представи иновативните методи и подходи в някои държави във връзка с противодействието на икономическата престъпност. Лицата, притежаващи специфични компетенции и достъп до документацията в областта на счетоводството във всяка една институция, са финансовите одитори. В някои страни обаче те имат и допълнителни ангажименти. Например в Шотландия, Съединените американски щати (САЩ) и Великобритания професията се трансформира. В тази връзка е важно да се разгледат новите способности като превантивно и проактивно средство за противодействието на криминалните прояви, свързани с изпирането на пари и финансирането на тероризъм. По този начин ще се добави допълнителна сигурност и полезност от финансовия одит. Република България също би могла да последва добрите чуждестранни практики. За тази цел са необходими и законодателни реформи от съответните държавни органи.</p>

Непрестанно увеличаващата се латентност на криминалните прояви в икономическия сектор изисква нови методи и подходи за противодействие. Спрямо българското законодателство *дипломираните-експерт счетоводители, регистрирани одитори*, имат ангажименти към **Закона за мерките срещу изпиране на пари¹ (ЗМИП)**, по-конкретно **чл. 4, т. 12**, и **Правилник за прилагане на Закона за мерките**

¹ Закон за мерките срещу изпирането на пари, обн., ДВ, бр. 27 от 27.03.2018 г.

срещу изпирането на пари² (ППЗМИП), съответно и към противодействието на финансиране на тероризъм – **Закон за мерките срещу финансирането на тероризма³ (ЗМФТ).** По отношение на разкриваемостта на икономическите престъпления в някои страни правораздаващите органи прилагат т. нар. „**криминален одит**“⁴.

Поради несправедливото законодателство и влошените икономически показатели на Република България е приоритетно да бъдат извършени промени. Настоящата статия има за **цел да представи иновациите и трансформацията във финансовия одит във връзка с противодействието на икономическата престъпност.**

Това може да се реализира с изпълнението на следните **задачи:**

- ✓ проследяване на законодателните изисквания към финансовите одитори във връзка с пресичането на изпиране на пари и финансиране на тероризъм и/или по друг нелегален начин;
- ✓ изследване на модерните чуждестранни методи и подходи за противодействие на икономическата престъпност – “*forensic audit*” и “*crime audit*”;
- ✓ предложения за подобряване одиторската практика в България.

Спрямо изследването на **Михаил Динев** „субектът на контрола и на регулирането не е просто технически изпълнител на процедури, регистратор на констатирани факти или участник в регулативни мероприятия“⁵. Ролята на регистрираните одитори с всеки изминал ден става все по-отговорна спрямо защитата на обществените интереси. За съжаление, икономическата престъпност „не може да отмре, произтича от нейната особена природа, тясно свързана с характеристиката на социалните отношения и със социалните роли на нейните субекти“⁶. Това е важно да бъде отбелязано, защото „икономическата престъпност нанася значителни материални щети на националното стопанство и публичната администрация“⁷. В тази връзка „дейностите по ограничаване и превенция на „скритата икономика“ не следва да се разглеждат само като задължение на законодателната и изпълнителна власт на една държава. За намаляване на „сивите практики“ отговорност носят както стопанските субекти, така и отделният индивид“⁸. Във връзка с това в частност одиторската

² Правилник за прилагане на Закона за мерките срещу изпирането на пари, приет с ПМС № 357 от 31.12.2018 г., обн., ДВ, бр. 3 от 8 януари 2019 г.

³ Закон за мерките срещу финансирането на тероризма, обн., ДВ, бр. 16 от 18 февруари 2003 г., изм. и доп., ДВ, бр. 42 от 28 май 2019 г.

⁴ От английски език „*crime audit*”.

⁵ Динев, М. Контрол и регулиране в социалното управление, ИК-УНСС, София, 2015, с. 162.

⁶ Владимирова, Р. Подкупът според българското наказателно право, УИ „Св. Климент Охридски”, София, 1992, с. 9.

⁷ Пенев, Й. Оперативно-издирвателна дейност за противодействие на икономическата престъпност, АМВР, София, 2018, с. 14.

⁸ Георгиева, Д. Иновациите, като фактор за превенция на скритата икономика, Иновативни стратегии за конкурентоспособен бизнес, МВБУ, Ботевград, 2015, София, с. 369.

професия (вътрешен и/или външен одит) може да се разгледа и под малко по-различни аспекти.

Например известни са различни методи във връзка с разкриването на изпиране на пари. Един от по-популяризираните е „методът на собствения капитал“, който е детайлно представен (юридически и счетоводно) и анализиран от **Руси Янев** в изследването „Използване метода на собствения капитал за разкриване изпирането на пари“⁹, който се извършва от длъжностни лица, притежаващи специфични компетенции и правомощия.

Неговото изследване се базира изцяло на чуждестранната практика в Съединените американски щати (САЩ)¹⁰. Акцентира се върху трудностите при разкриването на предикатните престъпления и необходимостта от използването на допълнителни експерти в областта на счетоводството и финансовия одит.

В обобщение на изследването „методът на собствения капитал“ представлява „систематичен метод за събиране, натрупване и анализ на информация с оперативна стойност за активите, пасивите и разходите за живеене на физическо лице, с цел изчисляване и определяне на доходите му от известни и/или неизвестни източници“¹¹.

Чрез гореизложеното е видна необходимостта от компетенциите на регистрираните одитори в хода на разследванията на икономическите престъпления. Само че „като основен правен източник законите предопределят развитието и функционирането на цялата правна система в едно общество“¹². През последната година настъпи законодателна промяна, въвеждаща допълнителни задължения на регистрираните одитори.

Законодателната реформа от страна на **Държавна агенция национална сигурност (ДАНС)** изисква допълнителни обучения и разработване на специфична политика от страна на финансовите одитори, свързана с противодействието на изпирането на пари, както и нейното препращане към компетентния орган. Еквивалентен беше и спорът за вменяването на тези задължения и към юристите, който бе разрешен и представен пред обществото като *конфликт на интереси*.

Сходна е професията и на финансовите одитори. Затова съдействието им към държавните органи е добра идея, но неприложима на практика. По този начин получената информация е вероятно да бъде **асиметрична** (грешна, невярна, непълна). Това е специфична дейност,

⁹ Янев, Р. Използване метода на собствения капитал за разкриване изпирането на пари, Бюлетин „Полиция“, бр. 17/2004, Академия на МВР, София.

¹⁰ Изследването се базира на практическия опит на доц. Руси Янев и Кейт Дейвис, който е специален агент от Данъчната служба на САЩ и преподавател в Академията на службата в Солт Лейк Сити, щата Юта през 1996 година в Международната академия за прилагане на закона – ILEA, Будапеща.

¹¹ Янев, Р. Използване метода на собствения капитал за разкриване изпирането на пари, Бюлетин „Полиция“, бр. 17/2004, Академия на МВР, София. с. 6.

¹² Михайлов, Г. Регулаторна оценка (качество на законодателството), Пропелер, София, 2018, с. 26.

свързана и с доброто познаване на **Наказателния кодекс (НК)**¹³, включително и други специфични разпоредби в тази област. Към момента те не се включват в компетенциите на регистрираните одитори.

Разпоредбите в **НК**, свързани с деянието *изпиране на пари*, са посочени в глава седма. *Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система*:

- ✓ **чл. 253;**
- ✓ **чл. 253 а;**
- ✓ **чл. 253 б.**

Факт е, че законодателната промяна, свързана с вменяването на задължения на регистрираните одитори спрямо **ЗМИП**, бе наложена от европейското законодателство. В допълнение, корупцията в държавната администрация и частния сектор също увеличава икономическата дисхармония. Слабият държавен апарат изисква по-задълбочен контрол и надзор в бизнеса и по-добро познаване на нормативните рамки. За решаването на тези слабости би могъл да послужи като средство финансовият одит с внедряването на необходимите модификации.

Тази проблематика се свързва и със сериозни пропуски в наказателното право и в правното регулиране като цяло. За да функционира ефективно и ефикасно икономиката, е необходимо първо да започнат законодателните реформи във връзка с противодействието на икономическата престъпност.

В тази връзка, съгласно одиторските проучвания, вече не се търсят толкова услугите на одиторите, извършващи финансов одит. Изпитва се потребност за обществото и държавата от одитори, които разкриват *финансови престъпления*.

Затова организацията ACAMS¹⁴ провежда модернизирани обучения, трансформирани от финансов одит във **финансово-криминален одит**. Този вид одит ще позволи на организациите да открият и възпират по-широк набор от рискове от финансови престъпления. Целта на това направление е да се разработят допълнителни разширени програми за одит към борбата срещу изпирането на пари, както и да се минимизират други допълнителни рискове от финансови престъпления. Индикацията, която *“PricewaterhouseCoopers (PwC) определи, е злоупотребата с активи като най-широко разпространено икономическо престъпление”*¹⁵.

¹³ Наказателен кодекс, в сила от 01.05.1968 г., последно изм. и доп., ДВ, бр. 16 от 22 февруари 2019 г.

¹⁴ Организация, провеждаща обучения, свързани с противодействието на различни видове финансови престъпления.

¹⁵ Does one size fit all? The modernization of an AML Audit into a Financial Crime Audit, Jay Smith, <<https://www.acams.org/aml-white-paper-audit-integration/>> last available on: 14.07.2019/9:10 p.m.

Али Вейсел представя в своето изследване “*Need for changes in the financial audit*”¹⁶ някои любопитни факти за финансовия одит, свързани с проблемите на неговото качество. Изследването отразява политическите скандали в Обединеното кралство – **House of Lords**¹⁷, свързани с фалитите на редици банки и търсенето на отговорност от финансовите одитори. Освен това е посочен пример за финансова измама в България, обвързана с фалита на **Корпоративна търговска банка**¹⁸ (**КТБ**). В тази връзка възниква необходимостта от извършването на модифициран независим финансов одит, който да разкрива и предотвратява подобни събития. Тази проява към „практиката на одита се нарича „**полицейска теория**“¹⁹, тъй като тя се фокусира върху предотвратяването и откриването на измами“²⁰.

Теорията е създадена в началото на 20 век и според чуждестранните автори – **Porter, Duits Н.В** и други, гласи, че одиторът е отговорен за търсенето, откриването и предотвратяването на измами. Само че вече *модерният и регулиран одит цели да предостави разумна гаранция за достоверността на информацията във финансовите отчети*. Разкриването на измами все още е актуална тема по отношение на отговорностите на одитора. Често пъти след събития, в които са разкрити престъпления във финансовите отчети, натискът върху одиторите се увеличава.

В тази връзка съпоставката с органите на реда донякъде е релевантна, защото одиторите имат редица ангажменти, свързани с разкриването на измами, макар и да нямат правомощията на длъжностни лица. Компетенциите им се свързват с Международния одиторски стандарт (МОС) 240 *Отговорност на одитора относно измами при одита на финансови отчети*²¹. Измамата представлява „умишлено действие на един или повече членове на ръководството, от лицата, натоварени с общото управление, от служителите или от трети страни, свързано с използването на заблуда с цел придобиване на незаконно или несправедливо предимство“²².

Спрямо изискванията на този стандарт се вменяват процедури, които се извършват задължително от регистрираните одитори. В някои страни тази дейност се разширява и обогатява. За целите на изследването ще се проследят модифицираните практики на финансовия одит в някои страни.

¹⁶ Veysel, A. Need for changes in the financial system audit, Report, Conference “Socio-Economic Aspects of Economics and Management”, ISBN: 978-0-9860467-9-7, January 24, 2015, Taunton, MA, United States of America, pp. 104 – 106.

¹⁷ Орган в управлението на Парламента в Обединеното кралство.

¹⁸ Банката претърпява фалит през 2014 година, като все още няма съдебно решение.

¹⁹ Това е една от първите теории, дефиниращи одиторската професия.

²⁰ Veysel, A. Need for changes in the financial system audit, Report, Conference “Socio-Economic Aspects of Economics and Management”, ISBN: 978-0-9860467-9-7, January 24, 2015, Taunton, MA, United States of America, p. 105.

²¹ International Audit Standards 240, IFAC, 2009.

²² Пейчева, М. Измами, рискове и червени флагове в областта на човешките ресурси, ISBN: 978-619-7194-21-0, АТЛ-50, София, 2017, с. 17.

Доказателство за това е обособяването на специфичния по рода си **“forensic audit”**. Дефиницията на това понятие спрямо **Business Dictionary** е „прилагането на счетоводни методи за проследяване и събиране на криминалистични доказателства, обикновено за разследване и преследване на престъпни деяния като злоупотреба или измама”²³. Може да се преведе като „съдебно счетоводство”, но се извършва от частни компании, а не от вещи лица.

Друга дефиниция за *forensic audit* „е преглед на финансовите отчети на компания, за да се извлекат доказателства, които могат да бъдат използвани в съда или досъдебното производство”²⁴. Съдебният одит може да разкрие измама. Спрямо това изследване са представени някои причини за прилагането на този вид одит, като например:

- ★ **корупция** – тя може да се прояви чрез: *конфликти на интереси, подкуп и/или изнудване*;
- ★ **присвояване на активи** – това е най-често срещаната и преобладаваща форма на измама. Неправомерно присвояване на пари в брой, фалшифициране на фактури, плащания на несъществуващи доставчици или служители, злоупотреба с активи или кражба при инвентаризация;
- ★ **измами с финансови отчети** – манипулиране на финансовите резултати на компанията, изкуствено повишаване или намаляване на приходите и/или разходите. Целта е да се подобри чрез подправяне на документите, ликвидността. Това се реализира с преднамереното фалшифициране на счетоводните записи, пропускане на трансакции – приходи или разходи, неразкриване на данни от финансовите отчети или неприлагане на необходимите стандарти за финансова отчетност.

Прилагането на съдебния одит изисква изпълнението на някои допълнителни процедури, свързани с разследването – да има проведено специално обучение по техниките за съдебна експертиза и обучения, свързани със законосъобразността на счетоводните принципи.

В самия ход на изпълнение на съдебния одит има допълнителни стъпки, които трябва да бъдат извършени:

- ★ **планиране на разследването** – включва идентифициране на измами. Ако има такива, се извършва: определяне на периоди от време, през които е извършена измамата; откриване на скрита измама; идентифициране на извършителите на измамата; количествено определяне на загубата, причинена от измамата; събиране на доказателства и предоставянето им пред съда.

²³ Definition <<http://www.businessdictionary.com/definition/forensic-audit.html>> last available on: 14.07.2019/ 6:20 p.m.

²⁴What is Forensic Audit?

<<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/accounting/what-is-a-forensic-audit/>> last available on: 14.07.2019/7:20 p.m.

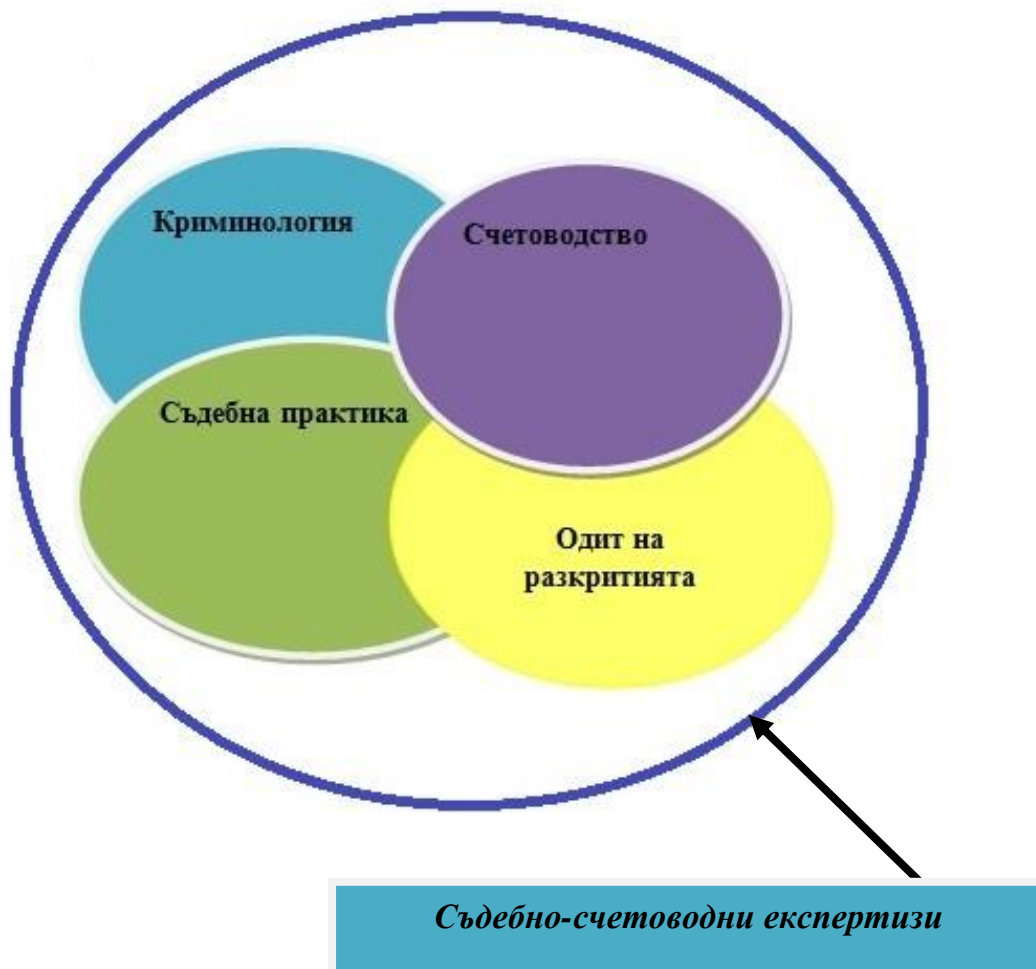
Специфична е практиката при събирането на доказателства в този процес. Могат да бъдат приложени следните способности:

- ★ **материални техники** – например извършване на помирение (медиация), преглед на документи и други;
- ★ **аналитични процедури** – използват се за сравняване на тенденциите за определен период от време или за получаване на сравнителни данни;
- ★ **техники за одит с помощта на компютър** – софтуерни програми, които могат да се използват за идентифициране на измами;
- ★ **разбиране на вътрешния контрол** – тестване на контроли, за да се разберат пропуските, които позволяват извършването на измама;
- ★ **интервюиране на заподозрения;**
- ★ **отчитане** – изисква се доклад, в който да е описана измамата, и същият следва да се представи пред клиента. Докладът трябва да включва: констатациите от разследването, обобщение на доказателствата, обяснение как е извършена измамата и предложения за подобрения, за да се предотвратят подобни измами. Докладът се представя задължително пред клиента, като се спазват принципите за **конфиденциалност**. Собственикът преценява дали да заведе съдебно дело.
- ★ **съдебно производство** – от одитора, извършил разследването, се изисква да присъства по време на съдебното производство, за да обясни по-детайлно за събраните доказателства и как е идентифициран заподозреният. Освен това той трябва да разясни сложните счетоводни въпроси и да представи счетоводните записи.

Могат да бъдат изведени следните изводи: *съдебно-счетоводният одит е сложен, методичен процес, който изисква експертни познания не само за счетоводните и одиторските процедури, но и експертни познания относно правната рамка.* От този вид одитори се изисква да имат специфични компетенции в разкриването на различни измами, които могат да бъдат извършени спрямо конкретната индустрия (например: застрахователна, хранително-вкусова, фармация), и за това как трябва да се събират доказателства за тяхното разкриване.

На следващата фигура по-долу ще бъдат представени необходимите компетенции, които трябва да притежава всеки един одитор, за да може да прави подобни разкрития. Това е практика, прилагаща се в САЩ.

Фигура № 1. Необходими компетенции за извършването на **forensic audit**

Източник: Smith, G., D. Crumbley. *Defining a Forensic Audit*, *Journal of Digital Forensics, Security and Law*, Vol. 4(1), 2009, p. 68.

От фигурата е явно, че финансовите одитори имат нужда от допълнителни компетенции в областта на: *криминологията, съдебните практики, както и в одита на разкритията*. Този вид одит е специфичен и не трябва да се смята за еквивалентен със съдебно-счетоводните експертизи, които издават вещите лица към определени съдилища. При извършването на подобен вид одит техният труд би бил от полза и на органите, разкриващи икономически престъпления, както и на собствениците на компании. За целите на изследването ще бъде представен и още един вид одит, свързан с противодействието на финансовите престъпления.

Добър пример в това направление е прилаганият „криминален одит“ в някои страни. Той се извършва по различни начини. За да бъдат изяснени значенията и целите на този вид одит, ще се представят няколко концепции.

Едно от значенията е отразено в нормативните актове на Обединеното кралство – „*Standard Crime Contract 2017*”²⁵. Този акт регулира договорните отношения на потребителите на юридически услуги, включително и на одиторски.

В този нормативен акт понятието „одит“ означава:

„а) официално разследване; и/или

(б) разследване във връзка с изпълнението на задължения и/или да се извърши проверка на изпълнението на задълженията”²⁶, съгласно установения договор.

Интересно е да се разгледа и украинската практика. Според изследването „*Concept, Essence and Meaning of Revision (Audit) in Criminal Proceedings, Its Relation with other Forms of use of Special Economic Knowledge*”²⁷ авторът представя одита като: форма на държавен финансов контрол, който се състои от документална и действителна проверка. Одиторите, извършващи тази форма на контрол, трябва да осигурят откриването на съществуващи факти за нарушение на закона. Както и установяване на виновника. Тази дейност се извършва от специалист – икономист, който съдейства на правораздаващите органи до достигането на досъдебно производство.

Следователно необходимостта от подобни експерти в държавната администрация става все по-голяма. Понятията: контрол, одит, инспекция и надзор често пъти биват използвани като синоними, което е неправилно. За да допринасят финансовите одитори в хода на икономически разследвания и като вещи лица, се изискват допълнителни компетенции в **наказателно-правните науки**.

Тук е нужно да се отбележи, че би било добре към **ДАНС** да има подобни лица, извършващи тази дейност. Към момента се изисква съдействие от финансовите одитори в България, но се *нарушават принципите на независимост и конфиденциалност* към техните клиенти спрямо *Етичния кодекс*²⁸.

Криминалният одит има и други проявления. Например в Шотландия *наподобява прилагания към момента вътрешен одит* (извършва се в самата организация). Спрямо информацията в **Crime Audit 2016**²⁹, посочена от **Her Majesty's Inspectorate of Constabulary in Scotland**³⁰ (**HMICS**), целта на криминалният одит е да се оцени: състоянието, ефективността и ефикасността на регистрирането на

²⁵ Standard Crime Contract 2017, Published 21 July 2016, Last updated 9 July 2019, Legal Aid Agency.

²⁶ Ibid, p.3.

²⁷ Nehanov, V. Concept, essence and meaning of revision (audit) in criminal proceedings, its relation with other forms of use of special economic knowledge, Naukovij visnik Nacional'noi akademii vnutrisnih sprav, ISSN 2410-3594, 2017. № 3 (104), p. 59-73.

²⁸ International Ethics Standards Board for Accountants. International Federation of Accountants, 529 Fifth Avenue, 6th Floor New York, USA, ISBN: 978-1-60815-308-4, 2016.

²⁹ Crime Audit 2016, September, HM Inspectorate of Constabulary in Scotland <<https://www.hmics.scot/sites/default/files/publications/HMICS%20Crime%20Audit%202016.pdf>>, last available on: 15.07.2019/11:20 a.m.

³⁰ Държавна институция, отговаряща за управлението на полицията в Шотландия.

престъпления от полицията в Шотландия. Проследява се достоверността за управление, ръководство и вътрешен одит на регистрирането на престъпления. Посочена е статистическа информация във връзка с извършените престъпления в страната. Чрез този тип одит полицията в Шотландия констатира слабости, които могат да бъдат решени. Освен това тази дейност се извършва от независими лица, които ползват данните от първоизточника. По този начин не би имало изкривяване на информацията в доклада от проверката. Извършват се специфични тестове, процедури и интервюта спрямо извършваната дейност.

Прилагащият се одит в това направление обхваща оценката на регистрирането на престъпления, като се взема предвид инспекционната рамка на **HMICS**, която предоставя публична информация за:

- * резултати от извършения одит;
- * лидерство и управление на полицията;
- * планиране на бъдещи дейности;
- * хора (извършили престъпления и жертви);
- * ресурси;
- * партньорства.

В САЩ се прилага малко по-различна концепция за този вид одит. Спрямо тяхното законодателство се нарича „**полицейски одит**”. Разработени са стандарти, по които да се извършва. **Allian Y. Jiao, PhD** синтезира в своята разработка „*Police Auditing*” (*Standards and Applications*) теоретично начините на провеждане на този вид одити, практически прилагащите се стандарти и процедури, модификациите на този вид одит, определя се независимостта на одиторите в полицията.

От гореизложеното става ясно, че тези видове одити са приоритетни за **защитата на интересите на обществото**. Те проследяват как се усвояват средствата, статистическите данни са по-достоверни и достъпни за заинтересованите потребители, както и полицейската администрация е по-добре регулирана. Преплитат се функциите на вътрешния с външния контрол. Този проблем се решава с гарантираната независимост от лицата, извършващи одита.

По отношение на независимостта в САЩ е обособен специализиран независим орган – **Independent Police Auditor & Civilian Investigator**³¹ (**IPA**)³², който работи съвместно с полицията в Тусон – **Tucson Police Department Office of Internal Affairs (OIA)**. Службата е създадена като независим полицейски орган, извършващ одит на разследвания на жалби на граждани, провеждани от службата за вътрешни работи. *Одитът цели да се определи дали разследването е извършено*

³¹ Независим орган, съдействащ на гражданите при разкриване на престъпления.

³² Independent Police Auditor & Civilian Investigator

<<https://www.tucsonaz.gov/manager/independent-police-auditor-civilian-investigator>> last available on: 15.07.2019/12:30 p.m.

пълноценно, обективно и справедливо от лицата, упълномощени да водят разследвания (полицайте).

Освен че вече в някои страни се извършва криминален и полицейски одит, в други се извършва и надзор. В **Обединеното кралство** е създадена **Independent Police Complaints Commission (IPCC)** през 2013 година, като през 2018 година се реструктурира в **Independent Office for Police Conduct (IOPC)**³³.

Изследваните практики, свързани с модификациите на одита, доказват и показват колко е важен *финансовият одит*, както и *международното полицейско сътрудничество*. В тази връзка „полицейското сътрудничество е ключово за успешното противодействие на трансграничната организирана престъпна дейност“³⁴. Тези практики са актуални и могат да бъдат имплементирани в балканските страни за противодействието на изпиране на пари и финансиране на тероризъм.

Целта на криминалния одит е да разреши нарушенията във функциониращия механизъм между бизнеса и недобре регулирания държавен апарат. „Прилагането на такъв подход изисква интегрирането и координирането на структурни единици, експерти“³⁵ в тази област. Всяка представена практика е специфична и е редно да бъдат отразени променящите се контролни и надзорни функции на одиторската професия, свързани с противодействието на икономическата престъпност.

От гореизложените анализи могат да се обобщят следните **изводи**:

- ✓ *вменяване на допълнителни задължения към финансовите одитори* – при липсата на допълнителни задължителни компетенции в юридическо-наказателния сегмент не е редно да се вменяват от **ДАНС**;
- ✓ *forensic audit* – т. нар. „съдебно-счетоводен одит“, който се стреми да разкрие измами в дадена организация. Одиторите са длъжни да съдействат на съдебните органи. Не трябва да се уеднаквява с експертизите, които се издават от вещите лица в съда. Тези лица нямат специфичен статут на вещо лице;
- ✓ *криминален одит* – извършва се от лица, притежаващи специфични правомощия и компетенции, осъществяващи проверки на полицейските ведомства в някои страни;

³³What we investigate and next steps <<https://www.policeconduct.gov.uk/investigations/what-we-investigate-and-next-steps>> last available on: 15.07.2019/12:40 p.m.

³⁴ Николов, П. Международни организации за полицейско сътрудничество, електронен бюлетин, факултет „Полиция“, АМВР, София, бр. 36/2017, с. 57, <<https://www.mvr.bg/>>, последно влизане на: 01.07.2019/12:30.

³⁵ Dineva, V. Internal Audit – the Third Line of Defense, Against Fraud The XVI International Academic Congress (United Kingdom, Oxford, 23-25 October 2017), p. 184.

- ✓ *полицейски одит* – извършва се в САЩ и наподобява криминалния одит, само че в тази страна има и надзорни институции, който извършват инспекции;
- ✓ *необходимост от законодателни реформи.*

С вменяването на допълнителни задължения на финансовите одитори от страна на **ДАНС** не е гарантирана и правомерна полезността от тази промяна. Чрез проследяването на чуждестранните практики и опит в тази област е явно, че към тази контролна функция се подхожда изключително сериозно. Създадени са нови приложения на одита – forensic, криминален, полицейски одит, извършващ се от лица със специфични компетенции и правомощия спрямо институцията. За да се повиши разкриваемостта на финансовите престъпления, са необходими законодателни инициативи за промяна в тази посока.

Библиографска справка:

1. *Владимиров, Р. Подкупът според българското наказателно право, УИ „Св. Климент Охридски”, София, 1992.*
2. *Георгиева, Д. Иновациите, като фактор за превенция на скритата икономика, Иновативни стратегии за конкурентоспособен бизнес, МВБУ, Ботевград, 2015, София.*
3. *Динев, М. Контрол и регулиране в социалното управление, ИК-УНСС, София, 2015.*
4. *Закон за мерките срещу изпирането на пари, обн., ДВ, бр. 27 от 27.03.2018 г.*
5. *Закон за мерките срещу финансирането на тероризма, обн., ДВ, бр. 16 от 18 февруари 2003 г., изм. и доп., ДВ, бр. 42 от 28 май 2019 г.*
6. *Михайлов, Г. Регулаторна оценка (качество на законодателството), Пропелер, София, 2018.*
7. *Наказателен кодекс, в сила от 01.05.1968 г., последно изм. и доп., ДВ, бр. 16 от 22 февруари 2019 г.*
8. *Пейчева, М. Измами, рискове и червени знамена в областта на човешките ресурси, ISBN: 978-619-7194-21-0, АТА-50, София, 2017.*
9. *Пенев, Й. Оперативно-издирвателна дейност за противодействие на икономическата престъпност, АМВР, София, 2018.*
10. *Правилник за прилагане на Закона за мерките срещу изпирането на пари, приет с ПМС № 357 от 31.12.2018 г., обн., ДВ, бр. 3 от 8 януари 2019 г.*
11. *Янев, Р. Използване метода на собствения капитал за разкриване изпирането на пари, Бюлетин „Полиция“, бр. 17/2004, Академия на МВР, София.*

12. Dineva, V. *Internal Audit – the Third Line of Defense, Against Fraud The XVI International Academic Congress (United Kingdom, Oxford, 23-25 October 2017)*.
13. *International Audit Standards 240, IFAC, 2009.*
14. *International Ethics Standards Board for Accountants. International Federation of Accountants, 529 Fifth Avenue, 6th Floor New York, USA, ISBN: 978-1-60815-308-4, 2016.*
15. Nehanov, V. *Concept, essence and meaning of revision (audit) in criminal proceedings, it's relation with other forms of use of special economic knowledge, Naukovij visnik Nacional'noi akademii vnutrisnih sprav, ISSN 2410-3594, 2017. № 3 (104).*
16. *Standard Crime Contract 2017, Published 21 July 2016, Last updated 9 July 2019, Legal Aid Agency.*
17. Veysel, A. *Need for changes in the financial system audit, Report, Conference "Socio-Economic Aspects of Economics and Management", ISBN: 978-0-9860467-9-7, January 24, 2015, Taunton, MA, United States of America.*

Интернет страници:

1. Николов, П. *Международни организации за полицейско сътрудничество, електронен бюлетин, факултет „Полиция“, АМВР, София, бр. 36/2017, с. 57, <<https://www.mvr.bg/>>, последно влизане на: 01.07.2019/12:30.*
2. *Does one size fit all? The modernization of an AML Audit into a Financial Crime Audit, Jay Smith, <<https://www.acams.org/aml-white-paper-audit-integration/>> last available on: 14.07.2019/9:10 p.m.*
3. *Definition <<http://www.businessdictionary.com/definition/forensic-audit.html>> last available on: 14.07.2019/6:20 p.m.*
4. *What is Forensic Audit? <<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/accounting/what-is-a-forensic-audit/>> last available on: 14.07.2019/7:20 p.m.*
5. *Crime Audit 2016, September, HM Inspectorate of Constabulary in Scotland <<https://www.hmics.scot/sites/default/files/publications/HMICS%20Crime%20Audit%202016.pdf>>, last available on: 15.07.2019/11:20 a.m.*
6. *Independent Police Auditor & Civilian Investigator <<https://www.tucsonaz.gov/manager/independent-police-auditor-civilian-investigator>> last available on: 15.07.2019/12:30 p.m.*
7. *What we investigate and next steps <<https://www.policeconduct.gov.uk/investigations/what-we-investigate-and-next-steps>> last available on: 15.07.2019/12:40 p.m.*

**FOR SOME FINANCIAL AUDIT ASPECTS RELATED TO THE
COUNTERPARTY OF ECONOMIC CRIME**

Diyaana Bankova, PhD*Visiting Professor**Academy of the Ministry of Interior*

Keywords:	Summary
<i>Modern audit Financial crimes Forensic audit Criminal audit Audit quality Legislative reforms</i>	<i>This article is intended to illustrate the innovative methods and approaches in some countries in combating economic crime. Individuals with specific competencies and access to accounting records in each institution are financial auditors. In some countries, however, they also have additional commitments. For example, in: Scotland, the United States of America (US), and the UK. The profession is transformed into the so-called "crime audit". In this regard, it is important to look at new ways as a preventive and proactive tool to counteract criminal acts related to terrorist financing and money laundering. This will add additional security and usefulness to the financial audit. Republic of Bulgaria, could also follow good foreign practices. Legislative reforms are also needed for this purpose by the relevant state authorities.</i>